

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 17/03-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť J. J. a M. J., obaja bytom Z., zastúpených advokátom JUDr. E. V., Advokátska kancelária, Z., vo veci porušenia ich práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní o vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu vedenom pod sp. zn. 10 C 157/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Zvolen v konaní o vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu vedenom pod sp. zn. 10 C 157/97 p o r u š i l právo J. J. a M. J., aby sa ich záležitosť prerokovala v primeranej lehote, zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. J. J. a M. J. p r i z n á v a každému zvlášť primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Zvolen povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia J. J. a M. J. v sume 21 270 Sk (slovom dvadsaťjedentisíc dvestosedemdesiat slovenských korún) advokátovi JUDr. E. V., Advokátska kancelária, Z., na jeho účet.

4. Okresný súd Zvolen je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 21 270 Sk (slovom dvadsaťjedentisíc dvestosedemdesiat slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 29. januára 2003 č. k. I. ÚS 17/03-26 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. J. a M. J., obaja bytom Z. (ďalej len „sťažovatelia“ alebo „sťažovateľ v prvom rade, sťažovateľ v druhom rade“), v časti namietaného porušenia ich práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní o vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu vedenom pod sp. zn. 10 C 157/97 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovatelia v sťažnosti o. i. uviedli, že okresný súd vo veci rozhodoval bez relevantných dôkazov a dôkazy nemá zabezpečené ani 6 rokov po začatí konania. Zároveň žiadali priznať spravodlivé finančné zadosťučinenie, a to sťažovateľovi v prvom rade vo výške 2 500 000 Sk a sťažovateľovi v druhom rade vo výške 750 000 Sk.

3. Uznesením z 29. januára 2003 ústavný súd podľa § 30 ods. 1 a 2 a § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde po zistení, že sťažovatelia spĺňajú zákonné podmienky pre takýto postup (pozri bod 1 časti II odôvodnenia uznesenia o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie), ustanovil im za právneho zástupcu v tomto konaní pred ústavným súdom advokáta JUDr. E. V., Advokátska kancelária, Z. (ďalej len „právny zástupca sťažovateľov“).

V podaní zo 4. augusta 2003 právny zástupca sťažovateľov žiadal vysloviť aj porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), prikázať okresnému súdu konať vo veci a priznať náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 39 700 Sk. Túto náhradu konkretizoval nasledovne: „Trovky právneho zastúpenia uplatnené advokátom pozostávajú z 1/ odmeny advokáta á 4.270,- Sk znížená o 20% t. j. o sumu 854,- Sk, za 2 účastníkov á 6.840,- Sk: 2 x prevzatie a príprava zastúpenia - § 16 ods. 1 písm. a) - (6.840,- Sk), 3 x ďalšia porada a rokovanie s klientom J. J. - § 16 ods. 1 písm. b) (10.260,- Sk), 3 x písomné podania na súd - § 16 ods. 1 písm. c) - (20.520,- Sk), celkom ... 37.620,- Sk, 2/ režijného paušálu vo výške á 130,- Sk x 2 = 260,- Sk/úkon x 8 ... 2.080,- Sk.“

4. Na základe žiadostí ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou JUDr. Z. B., vyjadreniami z 25. novembra 2002, 19. februára 2003 a 31. júla 2003 a právny zástupca sťažovateľov vyjadreniami zo 17. marca 2003 a 4. augusta 2003.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania

nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 47/03).

II.

Na základe písomných vyjadrení účastníkov konania a obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 157/97 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Pod uvedenou spisovou značkou je vedené konanie vo veci E. J. v. J. J. (sťažovateľ v prvom rade) o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností manželov k maloletému dieťaťu z ich manželstva na čas po rozvode (§ 113 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku – ďalej len „OSP“), t. j. k sťažovateľovi v druhom rade, ktorý až do nadobudnutia plnoletosti (23. októbra 2001) bol v tomto konaní zastúpený kolíznym opatrovníkom – príslušným okresným úradom. Toto konanie sa začalo 6. júna 1997 a 1. mája 1998 bolo právoplatne skončené v časti týkajúcej sa rozvodu manželstva (rozsudok okresného súdu z 24. marca 1998). Následne 28. januára 2000 bolo toto konanie právoplatne skončené v časti týkajúcej sa výchovy maloletého (maloletý bol zverený do výchovy a opateru otca) a úpravy styku matky s maloletým (rozsudok okresného súdu z 20. decembra 1999).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) ako odvolací súd uznesením z 31. marca 2000 sp. zn. 16 Co 585/00 zrušil rozsudok okresného súdu z 20. decembra 1999 vo výroku o vyživovacej povinnosti matky k maloletému (sťažovateľovi v druhom rade) a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Ďalej prebiehalo už len napadnuté konanie, t. j. konanie v časti týkajúcej sa úpravy vyživovacej povinnosti matky k maloletému dieťaťu na čas po rozvode manželstva.

Krajský súd v odôvodnení uznesenia v tejto súvislosti uviedol, že „okresný súd v nedostatočnom rozsahu odôvodnil svoj rozsudok vo výroku o vyživovacej povinnosti otca k maloleťmu dieťaťu. (...) Povinnosťou okresného súdu preto bolo rozhodnúť o výžive matky k maloleťmu na čas po rozvode, t. j. odo dňa právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva účastníkov konania. Rozhodnutie o zverení mal. dieťaťa do výchovy jedného z rodičov sa týka obdobia po právoplatnosti rozsudku o rozvode, čo je dňa 1. 5. 1998 (...) a od tohto dátumu t. j. od 1. 5. 1998 bolo povinnosťou okresného súdu aj rozhodnúť o výžive pre mal. dieťa. Okresný súd opomenul v tejto časti rozhodnúť, preto krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie“. Krajský súd ďalej uviedol, že názor sťažovateľa ako „odvolateľa, že o výživnom malo byť rozhodnuté ku dňu 12. 11. 1997, eventuálne od 1. 12. 1997 je bezdôvodný, pretože rozsudok o rozvode manželstva rodičov (...) nadobudol právoplatnosť až 1. 5. 1998 a iba od tohto dátumu bolo možné rozhodovať o výchove a výžive rodičov k maloleťmu. Pokiaľ sa otec maloleťého domnieva, že bolo povinnosťou súdu rozhodovať o výživnom aj do tohto dátumu, mal možnosť upraviť si práva a povinnosti k dieťaťu v samostatnom konaní, návrhom na výživné do rozvodu manželstva účastníkov konania. (...) Úlohou okresného súdu v ďalšom konaní bude zistiť pomery pre rozhodnutie o výživnom pre dieťa na čas od rozvodu do vynesenia rozsudku v tejto časti. Za tým účelom okresný súd si zadováži správy o príjme oboch rodičov, počte ich vyživovacích povinností a správu o osobných, rodinných a majetkových pomeroch, tak aby mohol zodpovedne ustáliť výšku vyživovacej povinnosti matky k maloleťmu s ohľadom na odôvodnené potreby tohto dieťaťa (§ 96 ods. 1 Zák. o rodine)“.

3. Krajský súd spis vrátil okresnému súdu 26. mája 2000 a následne od 7. do 13. júna 2000 bolo jeho uznesenie doručené účastníkom konania. Okresný súd zároveň požiadal o oznámenie zárobkov a príslušnú odpoveď dostal v dňoch 19. až 26. júna 2000.

4. Okresný súd nariadil pojednávanie na 3. august 2000 a zároveň vyzval oboch účastníkov konania (rodičov maloleťého) na zaslanie dokladov o platení výživného matkou maloleťého za čas od 1. mája 1998 doteraz; príslušné odpovede došli 20. a 21. júla 2000. Po vykonaní pojednávania bolo toto odročené na 13. september 2000, avšak následne bolo 22. augusta 2000 zrušené z dôvodu zabezpečenia dôkazov navrhnutých sťažovateľom

v prvom rade, najmä v súvislosti s vykonaním „dotazu na Slov. sporiteľňu ohľadne vkladov“. V tejto súvislosti okresným súdom uložený preddavok na trovy dokazovania bol sťažovateľom zložený 30. augusta 2000. Sťažovateľ v prvom rade zároveň doručil okresnému súdu návrh na dokazovanie a 6. novembra 2000 aj návrh na „zabezpečenie označených dôkazov“.

5. Okresný súd 23. januára 2001 nariadil pojednávanie na 14. marec 2001 a zároveň urobil dopyty na príslušné právnické osoby za účelom zadováženia príslušných dokladov a pripojenia spisu; po doručení požadovanej odpovede okresnému súdu 31. januára 2001 (č. l. 236) tento ešte pred konaním nariadeného pojednávania urobil 1. februára 2001 ďalší dopyt na príslušný správny orgán. Sťažovateľ sa medzitým 31. januára 2001 oboznámil so spisom a s postupom pri zabezpečení navrhnutých dôkazov a 1. februára 2001 písomne navrhol vyžiadanie už vyžiadaných dôkazov návrhom (č. l. 239), ktorý konajúca sudkyňa 2. februára 2000 „vzala na vedomie“. Zároveň v ten deň (2. februára 2000) došla odpoveď od „Slovenskej sporiteľne“ o obratoch na vkladnej knižke a v dňoch od 5. februára do 13. februára 2000 došli ďalšie odpovede od dopytovaných subjektov (č. l. 242 až 245). Dňa 1. marca 2000 sťažovateľ osobne doručil podanie, z ktorého vyplýva, že sa 28. februára 2000 oboznámil s prípravou dôkazov na pojednávanie a zistil, že okresný súd „opakovane ignoruje môj návrh na dôkazové konanie, konkrétne vyžiadanie výpisu z vkladového účtu (...)“ na označené meno.

6. Po riadnom vykonaní pojednávania 14. marca 2000 bolo toto odročené na neurčito za účelom urobienia ďalších dopytov na právnické osoby a príslušné orgány. Úprava za tým účelom bola realizovaná 26. marca 2001 a príslušné odpovede došli okresnému súdu v dňoch 30. marca 2001 až 3. apríla 2001.

Dňa 30. mája 2001 konajúca sudkyňa predložila spis predsedníčke okresného súdu v súvislosti s odchodom do dôchodku na rozhodnutie o pridelení veci inému sudcovi na ďalšie konanie a rozhodnutie, čo sa realizovalo opatrením predsedníčky okresného súdu zo 4. júna 2001.

7. Z úradného záznamu spísaného podpredsedníčkou okresného súdu 13. marca 2002 (č. 1. 275) vyplýva, že spis bol predmetom kontroly „reštančných“ vecí. Zároveň bolo zistené, že „v konaní sú priet'ahy, od 8. 6. 2001 sa vo veci nekoná. Je potrebné urýchlene konať“.

8. Konajúca sudkyňa 22. marca 2002 požiadala o oznámenie príslušných údajov; požadované odpovede došli okresnému súdu 9. apríla a 2. mája 2002. Na ďalšiu úpravu konajúcej sudkyne z 9. mája 2002 o oznámenie príslušných údajov došli odpovede okresnému súdu v dňoch 28. mája až 3. júna 2002.

9. Okresný súd 26. júna 2002 nariadil pojednávanie na 22. august 2002. Sťažovateľ 5. augusta 2002 doručil okresnému súdu podanie, ktorým navrhol vykonanie dôkazov. Pojednávanie bolo po vyjadreniach účastníkov konania odročené na 3. október 2002 za účelom predloženia dokladov o platbách výživného a zároveň obaja účastníci boli vyzvaní na prípadné návrhy na „doplnenie dokazovania“. Konajúca sudkyňa 26. augusta 2002 požiadala účastníkov konania a príslušnú právnickú osobu o ďalšie doklady. Sťažovateľ 30. augusta 2002 doručil okresnému súdu podanie, ktorým podal návrhy na vykonanie dokazovania; 9. septembra 2002 došla požadovaná odpoveď od právnickej osoby; zároveň pred konaním nariadeného pojednávania došlo okresnému súdu aj vyjadrenie matky sťažovateľa v druhom rade obsahujúce prehľad o výživnom, ktoré platila dobrovoľne.

10. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom po pojednávaní 3. októbra 2002. Jeho písomné vyhotovenie bolo doručené účastníkom konania v dňoch 4. až 11. novembra 2002. Obaja sťažovatelia podali proti nemu odvolanie 15. novembra 2002 (sťažovateľ v prvom rade), resp. 20. novembra 2002 (sťažovateľ v druhom rade), ktoré bolo doručené na vyjadrenie zástupcovi matky sťažovateľa v druhom rade 2. decembra 2002.

11. Okresný súd 17. decembra 2002 predložil krajskému súdu spis na rozhodnutie o podaných odvolaniach. Krajský súd o nich rozhodol rozsudkom sp. zn. 16 Co 2152/02 z 27. decembra 2002 (o. i. uložil matke sťažovateľa v druhom rade zaplatiť aj „zaostalé

výživné za obdobie od 1. 5. 1998 do 22. 10. 2001 vo výške 5.203,-- Sk“) a spis vrátil okresnému súdu 14. februára 2003.

12. Po doručení účastníkom konania nadobudol rozsudok krajského súdu právoplatnosť 13. marca 2003; týmto dňom bolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 157/97 došlo k porušeniu práva sťažovateľov zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

Právny zástupca sťažovateľov v záverečnom návrhu na rozhodnutie (jeho vyjadrenie zo 4. augusta 2003) žiadal vysloviť aj porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Avšak vzhľadom na to, že zvláštnosť konania pred ústavným súdom vylučuje možnosť navrhovateľa meniť predmet konania vymedzený sťažnosťou a uznesením o jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 157/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 6/02), ústavný súd sa týmto návrhom sťažovateľov nemohol zaoberať ani nemohol rozhodovať o porušení základného práva podľa označeného článku ústavy (I. ÚS 47/03). Inak to nemalo žiaden vplyv na meritórne posúdenie veci, pretože v zásade rovnaké kritériá ako pri porušení čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd zohľadňuje aj pri posudzovaní porušenia tohto práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

2. Predsedníčka okresného súdu okrem prehľadu procesných úkonov vo veci uviedla, že „od podania návrhu až do 31. 05. 2001 boli všetky úkony zo strany súdu vykonané plynulo a bez prietáhov. (...) V čase po odchode p. sudkyne, ktorá vec vybavovala (už ako druhá) do dôchodku bola vec pridelená ďalšej p. sudkyňi. V tomto časovom období došlo k prietahom v konaní, medzi jednotlivými úkonmi súdu uplynul dlhší čas. Poukazujem však na to, že spis musela sudkyňa naštudovať, okrem toho konajúc vo veci 9 C 120/01 pripojila

tento spis 10 C 157/97 na oboznámenie v konaní 9 C 120/01. Od 22. 03. 2002 už sudkyňa koná plynulo. Pri kontrole reštančných vecí bola podpredsedníčkou súdu upozornená 13. 03. 2002 na potrebu okamžite vo veci konať. Pokiaľ teda došlo v označenom čase k priet'ahom, boli zavinené tým, že k 31. 05. 2001 odišli do dôchodku 2 občianskoprávne sudkyne – ostalo po nich nevybavených viac ako 300 vecí, ktoré museli byť rozdelené medzi ostatných sudcov vybavujúcich agendu občianskoprávnu. Tieto veci museli vybavovať popri pomerne vysokom nápade vecí vo svojich vlastných senátoch. Náhrada za odchod sudkyne prom. práv. V. nebola zabezpečená MS SR doposiaľ. Dĺžka sporu je odôvodnená procesnými návrhmi strán, ktoré si vyžadujú dokazovanie. Sama hodnotím sťažnosť z hľadiska priet'ahov len ako čiastočne opodstatnenú“.

Ďalej predsedníčka okresného súdu už v reakcii na vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov, ktoré považovala za neobjektívne, uviedla konkrétne údaje o nedostatočnom počte sudcov a vysokom nápade vecí a konštatovala, že z objektívnych dôvodov nebolo možné zabezpečiť vybavenie vecí napríklad jej pridelením inému sudcovi. Napokon uviedla, že „Stav sudcov podľa prepočtu, ktorý vyhotovilo MS SR podľa nápadu vecí, mal byť 18, v skutočnosti je ich počet 16, čo nezodpovedá potrebe a má to vplyv na plynulosť vybavovania vecí“.

3. Právny zástupca sťažovateľov v reakcii (zo 17. marca 2003) na toto vyjadrenie okresného súdu uviedol, že „(...) konanie postráda akékoľvek známky konania bez zbytočných priet'ahov vcelku, ako aj známky zabezpečenia takého postupu, ktoré má odstrániť stav neistoty účastníkov konania vo veci, s ktorou sa obrátili na súd. (...) V danom prípade išlo o problém rozvodu manželstva, ktorý je neoddeliteľne spojený s úpravou rodičovských práv k dieťaťu. Dieťa M. J. je v súčasnosti plnoletý. Od 12 rokov neboli jeho práva podľa zákona o rodine upravené. Vo veci výchovy a výživy maloletých detí je spoločenský záujem na tom, aby tieto práva boli upravené zákonným spôsobom okamžite. Všetky tri sudkyne sa venovali doposiaľ všetkým možným otázkam okrem otázky úpravy výchovy a výživy dieťaťa. (...) Logická analýza procesných úkonov nezodpovedá ani zásadám plynulosti konania, pretože od 6. 6. 1997 žiaden konajúci sudca nepreukázal vo svojom spise akúkoľvek koncepciu alebo plán, ale posúvaním vecí a odročovaním

pojednávani vyjadri chaos v rozhodovacej činnosti. Nemôžeme akceptovať ani vyjadrenie predsedkyne súdu, že priebeh konania bol koordinovaný a plánovaný. Spoločenský kredit bývalých sudkýň týmto nie je možné obhajovať. Rovnako nie je prípustné ani obhajovať dĺžku konania na súde vysokým nápadom trestných a civilných vecí na súde, pretože sa jedná o problém štátu. Podľa môjho názoru ide o problém nedisciplinovaných sudcov pri dochádzke do zamestnania a pri organizácii vlastnej práce“.

4. Ústavný súd si pri výklade práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

Podľa tejto judikatúry otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. T. v. Slovensko, rozsudok ESLP z 2. decembra 2003, § 35). V súlade s ESLP ústavný súd prihliada pritom aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

5.1 Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posudzovania bolo napadnuté konanie vo veci sťažovateľov týkajúcej sa vyživovacej povinnosti matky k maloletému dieťaťu na čas po rozvode manželstva (t. j. na čas po 1. máji 1998), pričom vzhľadom na okolnosti danej veci (pozri bod 1 časti II nálezu) mohlo ísť o jeho posúdenie len od rozsudku okresného súdu z 20. decembra 1999, ktorým bolo právoplatne rozhodnuté o výchove maloletého na čas po rozvode manželstva jeho rodičov tak, že maloletý bol zverený do výchovy a opateru otca. Napadnuté konanie pred okresným súdom po tomto jeho rozsudku ďalej pokračovalo už len v časti o tejto vyživovacej povinnosti, pretože len v tejto časti krajský súd tento rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (pozri bod 2 časti II nálezu). Toto konanie potom právoplatne skončilo dňom

13. marca 2003 na základe rozsudku okresného súdu z 3. októbra 2002 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 27. decembra 2002 (pozri body 10 až 12 časti II nálezu).

5.2 V tomto občianskom súdnom konaní, v ktorom došlo k spojeniu konania o rozvod manželstva s konaním o úpravu pomerov manželov k maloletému dieťaťu z ich manželstva na čas po rozvode ex lege (pozri § 113 ods. 1 OSP), nebolo možné rozhodovať o vyživovacej povinnosti rodičov k maloletému dieťaťu z ich manželstva na čas pred rozvodom manželstva, a preto návrhy sťažovateľa v prvom rade na vydanie predbežného opatrenia o určenie výživného, ktoré v tomto konaní podal okresnému súdu 27. novembra 1997 a 5. februára 1998, t. j. pred právoplatným rozvodom jeho manželstva, nemohli uspieť a zbytočne zaťažovali prebiehajúce konanie o rozvod manželstva. Takéto návrhy sťažovateľ mohol uplatniť v konaní vo veci starostlivosti súdu o maloletých podľa § 176 a n. OSP, nie však v prebiehajúcom konaní o rozvod jeho manželstva. Avšak okrem tejto skutočnosti nemožno pripísať uvedenú dĺžku napadnutého konania správaniu sťažovateľov.

5.3 Pretože posudzovanú dĺžku konania nebolo možné pripísať ani zložitosti veci, ostávalo ešte posúdiť správanie (postup) okresného súdu.

5.4 Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu jedinú významnú nečinnosť v období od 4. júna 2001 (opatrenie o pridelení veci inému sudcovi) do 22. marca 2002 (prvý úkon sudcu po pridelení veci), t. j. počas deviatich mesiacov (pozri body 6 a 7 časti II nálezu).

Je teda skutočnosťou, že okresnému súdu za jeho postup v prevažnej časti napadnutého konania nemožno nič podstatné vytknúť, najmä mu nemožno vyčítať ďalšiu nečinnosť či nedostatočné úsilie o zistenie pomerov pre rozhodnutie o výživnom v zmysle právneho názoru nadriadeného súdu (pozri bod 2 časti II nálezu), tak ako mu to vyčítal právny zástupca sťažovateľov. V tomto zmysle by uvedený ojedinelý prierah zrejme ani sám osebe nebol postačujúci na vyslovenie porušenia práva podľa citovaného článku Dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03). Avšak bolo ho potrebné ešte posúdiť aj s ohľadom na povahu veci (rozhodovanie o vyživovacej povinnosti k maloletému

diet'at'u) a jej význam pre s'ťažovateľov. V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva už zdôraznil, že ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (pozri H. v. Spojené kráľovstvo, rozsudok z 8. júla 1987, § 85). Vo svetle tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj význam takéhoto ojedinelého pried'ahu z hľadiska základného účelu dotknutého základného práva, ktorým je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (mutatis mutandis II. ÚS 66/02).

Najmä ho nebolo možné ospravedlniť skutočnosťami uvádzanými vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu, pretože nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté pried'ahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných pried'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (napr. I. ÚS 89/02). Z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu nevyplýva prijatie takýchto opatrení.

5.5 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva s'ťažovateľov na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

S'ťažovatelia požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie, a to s'ťažovateľovi v prvom rade vo výške 2 500 000 Sk a s'ťažovateľovi v druhom rade vo výške 750 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im každému zvlášť aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov (pozri body 5.1 až 5.4 tejto časti) považuje za primerané vo výške 15 000 Sk pre každého sťažovateľa.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Ustanovenému právnomu zástupcovi sťažovateľov vznikol nárok na náhradu trov spojených s týmto právnym zastúpením voči štátu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 140 ods. 2 OSP a § 22 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb - ďalej len „vyhláška“), t. j. nárok na náhradu hotových výdavkov a odmenu za zastupovanie, ktoré si tento advokát uplatnil vo výške 39 700 Sk (pozri bod 3 časti I nálezu).

7.1 Na rozdiel od uplatnenej náhrady ústavný súd túto však priznal len za tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, vyjadrenie zo 17. marca 2003 a vyjadrenie zo 4. augusta 2003. Odmenu za „ďalšiu poradu a rokovanie s klientom“ nemožno totiž v okolnostiach danej veci považovať za účelne vynaložené trovy, náhradu ktorých by mal druhý účastník tohto konania znášať popri náhrade za trovy právneho zastúpenia spojených s prípravou a prevzatím veci (mutatis mutandis I. ÚS 38/03).

Odmena určená podľa § 13 ods. 8 cit. vyhlášky z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 3 416 Sk (§ 17 ods. 2 vyhlášky). Celkové trovy za tri úkony spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v zmysle § 19 ods. 3 a uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 1/1999) predstavujú sumu 10 632 Sk za každého sťažovateľa. Spolu u oboch sťažovateľov činí táto náhrada trov (po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky) sumu 21 270 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd uložil Kancelárii ústavného súdu zaplatiť uvedenú sumu, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7.2 Vzhľadom na výsledok tohto konania štátu vznikol nárok na náhradu týchto trov konania (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 148 ods. 1 OSP) voči okresnému súdu, ktorému preto uložil povinnosť na ich úhradu, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2004